

Ennek a számnak az ára 4000 korona.

Negyvenhatodik évfolyam.

45. szám.

Debrecen, 1926 november 6.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTIK: DR. KUN BÉLA ÉS DR. RÉVÉSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Figyelemreméltó jelek.

A debreceni presbiteri konferencián elhangzott elnöki beszéd, vagy a deklarációk némelyikének egyes tételei miatt sok szó esett úgy a napi sajtóban, mint jelentősebb nyilatkozatokban is. Meg lehet állapítani, hogy magának a református társadalomnak a körében is volt ez alkalomból több ellenvetés, — és különösen a presbiteri konferencián tett „deklarációk” kérdésében hallottuk több oldalról, hogy ha a református egyházi társadalom országos egészének nevében — már pedig a debreceni presbiteri konferenciát ilyennek kell tekinteni — tétetik ünnepélyes nyilatkozat, azt nem volna elég egy-két embernek látni előre, hanem alapos megrostáláson és minden részében ékesszécsiszoláson kellene annak átmennie.

De ha nem is lehet általánosnak mondani azt a helyeslést, amely a deklarációk előterjesztése nyomán a konferencia alkalmával frenetikusán jelentkezett, ez a konferencia a mi számunkra nem csupán sok oldalról felhangzó elmentmondást szerzett, hanem nagyon figyelemreméltó tapasztalatot is.

A presbiteri konferencia után éppen egy héttel tartották különböző református és ágostai hitvallású egyházi társadalmi szervezetek a reformáció emlékünnepét a fővárosi vigadóban s ezen az ünnepen sok ezer főnyi közönség jelenlétében az ünnepi beszédet Baltazár Dezső püspök mondta, akit az ünneplő közönség a tetszésnyilvánításnak olyan nagymértékű és olyan sokáig tartó jelével fogadott, hogy a püspök csak jó percek múlva tudott szóhoz jutni. Ha ez ünneplés akkor zúg fel, amikor a püspök a feladatát már teljesítette, akkor azt mondjuk rá, hogy a kitörő tetszésnyilvánítás a hatalmas és magával ragadó beszédnek szólt. Ám a püspök még ki sem nyithatta száját, már is ovációban részesítették, s egy olyan tömegben, amelynek nagyobb része őt sohasem hallotta beszélni s amelyre nem lehet ráfogni, hogy nem a magyar protestáns társadalom megjelenése volt. Azt hiszem, nem kell olvasóimat figyel-

meztelnem a Baltazár püspök irányában négyöt évvel ezelőtt kiformált hangulatra. Azt hiszem, akkor az sem igen történhetett volna meg, hogy azok a protestáns szervezetek, amelyek most ezt az ünnepet rendezték, Baltazárt kérjék fel ünnepi szónoknak, de még kevésbé az, hogy ott a lelkes ünneplés miatt ne tudjon szóhoz jutni.

Pedig Baltazár most sem más, mint ami azokban az ellenséges indulatú napokban volt. Sőt nyilatkozatainak esetleges erőteljességét azokban az időkben az igazságtalan bántalmak miatti jogos keserűség is magyarázta. Ha tehát vajaki a Baltazár nyilatkozatait, vagy azok hangját kifogásolja, ma sokkal kevésbé talál kimentést a számára, mint öt évvel ezelőtt. És íme, az akkor fék nélkül üldözött, meghallgatni sem akart Baltazárt ma nem otthon, Debrecenben, nem a kedvelt civisek körében egy héttel a presbiteri konferencián elhangzott erős beszéd után, lelkesen ünnepelek.

Mi ennek a magyarázata? Semmi más, mint az, hogy a Baltazár által hangoztatott panaszok jogosságáról hováinkább meggyőződik a magyar protestáns társadalom. Egy lustrum előtt még izgága embert láttak benne, aki a keresztyén vallásfelekezetek közötti nagyszerű egységet zavarja. Ma pedig azt érzik, hogy a keresztyének hangoztatott egysége csakugyan a regnum Marianum építésére használt eszköz volt és azt tapasztalják, hogy a protestáns egyházak és intézményeik a nagy egység nagyobb dicsőségére naponként megrövidülést szenvednek. És mert a protestantizmus igaztalan hátrátételét nagyobb veszedelemnek tudják, mint az ez elleni erőteljes állásfoglalásnak izlésükkel esetleg nem mindenben egyező voltát: mennek az egy lustrum előtt még exkommunikált Baltazárt hallgatni és perceként át tapsolnak neki.

Két tanulsága van ennek a tapasztalatnak. Az egyik a mi számunkra az, hogy a protestáns öntudat általában sokkal erősebb, mint amilyenek ezt néhány évvel ezelőtt még igen sokan gondolták. A másik az ellentábor számára az, hogy íme, az ő maguktartása csak arra

való, hogy a közöttünk fennállt ellentéteket kiküszöböljék. Nemcsak a nemzeti ügynek ártanak tehát a vallásfelekezeti mérleg felforgatásával, nemcsak nekünk okoznak keserű napokat, de a maguk céljainak is rovására cselekszenek. Jó volna, ha ezt megértenék.

A mai Genf, a mai kálvínizmus.

A lelkész munkája.

Mielőtt a lelkész munkásságáról szólnék meg kell, hogy emlékezzek egy dolgról s ez az, hogy papnak lenni sokkal nehezebb, felelősebb dolog Genfben, mint ma Magyarországon. Nem akarom e megállapítással kisebbiteni a mi lelkészeink munkájának értékét s azt mondani, hogy itt nincs elég tennivaló, hanem csupán annyit, hogy a más történelmi mult, fejlődés és jelen olyan feladatokat rónak a lelkészre, amit mi még nem ismerünk. Az a tény, hogy Genfben, szabad államban élő szabad egyház papja a lelkész, olyan felelősséget ró rá, akkora erőmegfeszítést, példaadást, hűséget kíván, amit a mi államsegélyes egyházaink és papjaink nem ismernek. Ha ott nem hű, odaadó, hivatásának élő, bizonyágtévő a lelkész, hanem gazda, üzletember, politikus s nem tudom még mi, — akkor a gyülekezet nemcsak lelkileg megy tönkre, hanem a Genf kanton falvainak református gyülekezetei jogilag is megszűnnek létezni s vagy a szekták, vagy a katolicizmus zsákmányává lesznek. Ha idáig nem is jut a dolog a vezetőség ébersége miatt, a hívek legnagyobb részének elpártolása már is végveszedelembe dönti azt az egyházat, amely állami segedelem s egyéb földi kincsek híján önmaga tartja fenn magát, a hívek szabad tetszésből való adakozása által. Ha nálunk egy rossz pásztor vezetése alatt lelki éhségben, szomjúságban is van a nyáj — a jogi szervezethez, anyagi erők megmentették a gyülekezetet egy jobb pásztor eljöttéig, de ott, ahol csupán küzdenek a lelkek megnyeréséért, nehéz megtartani, de még nehezebb a könnyen elvesztett, megbotránkozott lelkeket visszaszerezni. Míg nálunk az egyház anyagi ereje mellett ott áll az államhatalom, sokszor igen erős támogatása is, ott a Lélek az Ige erejével kell e két súlyos tényezőt is helyettesíteni, ami csak próbáljuk meg, igen nehéz, bár igen áldott, felséges munka és hivatás.

A lelkészi pályára lépők legtöbbje nem a kenyérért, nem a kényelmes, nem a leépíthetetlen, nem a nem B) lisztázható állásért megy a papi pályára, hanem hivatásból. A genfi papok jórésze a svájci fogalmak szerint is igen gazdag ember, mégis papnak megy a gyerekek, mert e hivatás felel meg legjobban az ő masokért áldozni, másokat vezetni akaró lelkületüknek. A theologusok nem a szegényebb, alsóbb néposztályok gyermekei közül kerülnek ki, hanem a jó középosztályból, sőt a bankdirektor fia is elmegy a papi pályára, mert az Istenéért akar munkálni s neki szentelni egész életét. A theologusok minden év végén vizsgát tesznek az egész év anyagából (félévi kolokvium

nincs). A negyed év után csak egy nagy vizsga van, ami a mi papi vizsgánknak felel meg, ezután dolgoz fel egy saját maga választott kérdést a jelölt s ennek elfogadása, majd vitaszerű védelmezése után nyerte meg a tudományos képesítést az illető s lehet választható.

A felszentelést a Genfiék sokkal fontosabb kelléknek tekintik, mint mi. A tanulmányok egy részét minden theologus valamelyik külföldi egyetemen végzi, vagy tanulmányai végeztével végső vizsgája, vagy írásbelijének elkészítése előtt tölt egy-két félévet külföldön. A tudományos grádus nem ritka, azonban ez nem jogtudományi vagy filozófiai doktorátus, hanem valamelyik theologiai tudományos fork. Sváje a lokálpatriotizmus hazája! Mi sem jellemzőbb erre, mint az a tény, hogy egyik theologia, illetve lelkészképző bizottság nem fogadja el a másik bizottság által kiállított oklevelet a pályázat alapjául. A pályázónak vagy külömbözeti, vagy egész új vizsgát kell tennie, mindenesetre nosztrifikáltatnia oklevelét s bejegyeztetnie magát a pályázatra jogosultak lajstromába. Ez szerintünk képtelen és lehetetlen helyzet, de ott minden nagyobb közösség elevenen örökodik a maga sajátos történelmi múltja által meghatározott keresztyén jellegére s nem enged azon gyors változást eszközöltetni egy merőben idegen szellemű lelkész által. A másik ok már nem olyan súlyos s nem is annyira helyes egyetemes szempontból s ez az, hogy minden város, vagy vidék szereti az általa kinevelt, belőle kikérült embereket pozícióhoz juttatni. Ez az elv néha megakadályozza az igazi tehetség, elhivatottság érvényesülését is, aminek a köz vallja nagy kárát s ami a stagnálás szülő anyja.

A parókia tagjai által, mindenki választó, aki ezen szándékát írásban vagy szóban kijelenti a (consistórium megfelelő hivatala előtt), megválasztott pap anyagi helyzetéről csupán annyit akarok megjegyezni, hogy az Genfben a központi pénztárból nyeri a maga fizetését, ami kezdő embernél évi 5000 frank s felmehet a hivatali évek szerint 9000 fr-ig. Ezenkívül lakbért kap a lelkész azon parokiáknál, ahol természetbeni lakás nincs. E lakbér fix összeg s bizony nem mindég elég a lakás bérének kifizetésére, mivel Genfben évi 3000 fr-ért főutcán, a város szebb negyedében, nem lehet kapni a lelkész társadalmi állásához mért 4—5 szobás lakást. Sokszor nem is tud a lelkész a maga parokiális körzetében kapni megfelelő lakást. A csaknem minden lakásban levő s központ kapcsolása nélkül is pompásan működő telefon azonban eltünteti e távolságot. Fizetésén kívül a lelkésznek semminemű mellékjövedelme nincsen. A stólának még a gondolata is borzasztó egy genfi lelkészre nézve. Alkudozni annak mérve felett, másképen kiszolgáltatni az egyház szertartásait a szegénynek, mint a gazdagnak, ez nem más, mint katolicizmus, vagy undorító üzlet a legszentségesebb dolgokkal. Ha adnak is valamit az esküvő alkalmával a felek, ugy ezt a perselybe teszik, amiből vagy az ajándék bibliákat szerzi be az egyház, vagy a szegények számára gyűjt adományokat. Temetéskor csupán az automobil költségeit fizetik meg a lelkésznek,

ha nem a felek rendelik oda azt. Ajándék formájában sem kap a lelkész semmit, minden adomány a központi pénztárba jut. Egyik javakorába levő pap, aki már a Lelkésztestület elnöke is volt, — mondta nekem, hogy egész eddigi lelkészi működése alatt egyszer kapott ajándékot, két kis kutyát, az egyik hálás hivatól. Ha a jövedelem nem is nagy az ottani mértékek szerint, a genfi lelkészek mégis fenn tudják tartani azt a nívót, mit egy papnak fenn kell tartania. Legtöbbjének már hazuról van valamije, amit bámulatos takarékosággal, a legjobb gyümölcsöztetés módjának kikutatásával gyarapítanak; vagy pedig penzióistákat fogadnak. A világ minden tájáról odaseregülő népek fiai s főleg lányai igen keresik a papi családoknál való elhelyezkedést. A papok engednek is e megtisztelő bizalomnak s havi csekély 300 frankért (4.000.00 K) adnak is teljes ellátást, külön szobával, zongorával, nemcsak egynek, hanem néha hatnak-hétnek is. E szokás a legjobb, leggazdagabb papi családoknál is megvan s óriási jövedelmet ad.

(Folytatjuk)

Dr. I. E.

Egyház

Indítvány

évente csak egy egyházkerületi gyűlés tartására.

(Ezt az indítványt a buji református egyháztanács 1926 szeptember 5-én tartott gyűlésén magáévá tette. Az egyházkerületi gyűlésen *Andrássy Kálmán* egyházkerületi tanácsbíró fogja előterjeszteni.)

Határozatként mondja ki az egyházkerület közgyűlése, hogy

1. Évenként, meg nem határozott időig egy közgyűlést fog tartani.

2. E határozatból kifolyólag kinevez egy bizottságot, mely a ker. gyűlés elé tartozó ügyek kezelésének mikéntjét a megváltozott viszonyokhoz mérve, egyszerűsítve, megfelelő szabályokban állapítsa meg s terjessze legközelebbi gyűlésünk elé, tárgyalás és végleges határozat alapjául.

Indokolás.

Az első pontra nézve indokolásul elég egyszerűen hivatkozni egyh. törvényünk I. t.-c. 63. §-ára, mely szerint: „egyházkerületi közgyűlés évenként legalább egyszer, a szükséghez és körülményekhez képest azonban többször is tartatik“.

Tehát a többszöri gyűléskezelés csupán a körülmények szüksége alapján tartandó, de rendszerezése nem törvényszerű. Az a kérdés tehát, forognak-e fenn olyan körülmények, melyek állandó kétszeri gyűléskezelést kívánnak?

A törvényben — I. t.-c. 59. §. — ez van megírva: „Több e. megyének az egyházi közigazgatás, kormányzás és rendtartás céljából, felsőbb hatósággá egyesülése alkotja az e. kerületet.“

Tehát: közigazgatás, kormányzás és rendtartás.

Ha mármost sorra vesszük a törvényben előírt eseteket a megjelölt célhoz s komolyan meg-

figyeljük, hogy *tényleg* mit végez a közgyűlés a megjelölt teendőkből oly tömegben, melyet évenként egyszeri közgyűlés nem végezhetne el s ha nem végezhetne, abból közegyházi veszedelem is származhatna s ehez szintén komolyan megfigyeljük a közgyűlési tárgysorozatokat:

először is azt látjuk, hogy bírósági ügyek nem tartoznak közgyűlés elé s így a bírósági ügyekkel töltött idő a bíróság tagjain kívül álló tagokra nézve üres időtöltés, napidíj mellett;

azután azt látjuk, hogy sok idő telik konventi végzések újratárgyalásával, holott ezek, mint meg nem másítható határozatok, jegyzőkönyvezve köztudomásul vannak;

továbbá, vannak törvényes formákhoz kötött ügyek, — díjlevelek, szerződések stb. — melyeket csak megfelelő §-aikhoz kell alkalmazni, amint az előadók meg is teszik.

Szóval, ha megrostáljuk a tárgysorozat évi két darabját, fele nem marad meg valódi közgyűlési tárgyul, amely valójában közérdekű tárgyalásra méltó. Így azután idő s főként pénzmegtakarítás szempontjából nemcsak felesleges, de káros is a kétszeri gyűléskezelés.

A második pontra nézve, a javasolt bizottság figyelme és munkálata a következőkre irányulna:

Közigazgatás, kormányzás és rendtartás érdekében — figyelmen kívül hagyva a bíróság működését — a 67. § értelmében szervezendő bizottságok és tagjainak száma és munkaköre, szinte új alapra helyezendő, úgy a tényleges szükséglet, mint a kellő siker, gyorsaság és felelősség tekintetében.

Köztudomás szerint az egyetem létesítése után, a kerület felügyelete és kormányzata alól több fontos intézmény kimaradt és a multidöbéli hatáskör szűkebb tere szorult, úgy a vagyoni, mint szellemi javak kezelése, felügyelete és ellátása tekintetében. Tulajdonképpen a gimnázium és képezdek maradtak meg, mert bizony az ugynevezett lelkészképző sovány függelékképpen szerepel az egyetem theológiai fakultása mellett. Nem így képzeltük ezt mi annak idejében!... Ily körülmények között a megfogyott vagyonok egyszerűbb és áttekinthetőbb kezelése feleslegessé teszi azt a sokféle bizottságot, mely inkább számban és költségben mutatós intézmény, mint tényleges eredményben. A tanügyi bizottságok eddigi munkájának nagyrészét — sőt mondhatni, legnagyobb részét — országos egyöntetű eljárás megszervezése folytán, a konvent vette át, irányítja, vezeti. Felügyeletet a kerületi felügyelő teljesíti s a bizottságoknak alig van több intézni valójuk, minthogy jelentenek a vett jelentés alapján. S az erre fordított idő és költségeknek alig van ellenértéke a szellemiekben is. Így a nevelésügy komoly vezetésére, irányítására tere, se alkalma. Az pedig, hogy a kerület elnöksége, majd minden bizottságnak elnöke és tagja, határozottan káros, mert elvonja idejét és figyelmét a mindennél fontosabb ellenőrzés és irányításról. I. t.-c. 185. §.

S van még több ok is, mely sürgősen követeli a megújítást, mindég a siker érdekében. A belátó

lelkek látják, hogy emberi életünk fejlődés útja, szükségletének, eszközeinek, alkalmazásának minden terén, új irányokat kíván, követel és használ is. Valláserkölcsei téren is sürgeti ezt az új irányt, egy áldásthözöb munkamezőre. Minden alkotó erőt, arravalósága szerint, tömöríteni kell s csak olyant és annyit, amilyen és amennyi célhoz vezet.

A cél pedig, bárminő gyűlés-kezelés, szabály, bizottságok útján is a gyülekezetek valláserkölcsei életének fejlődése, erősödése, kölcsönös segítő készsége, az örök evangéliom vezető fénye mellett. Minden időben, — hát még manapság, midőn emberi életünk szinte sötétben kavarg a Krisztus békeségét elnyelő örvény körül.

A kinevezendő, vagy választandó bizottság dolga lenne a közigazgatás, kormányzás és rendtartás érdekében oly szabályzatot készíteni, melynek keretében a közgyűlés tagjainak napdíjja le lehet a lehető színvonalra szállíttassanak le és pedig egyforma összegben kivétel nélkül s ennek érdekében szinte szép családias érzés ápolására is volna közös, egyszerű étkezés az internátusban, példaadással is a takarékoság bizonyosságául. Aztán a jzkönyvekben csak azon pontok kinyomatása, melyek közérdekűek, tanulságosak, lelki erőre buzdítók. Fődolgozó volna a püspöki évi jelentés s ehez kapcsolódó elvi jelentőségű megállapodások.

Egyháztanácsunk nem kíván részletes útmutatást adni oly tekintélyes testülettel szemben, mint egyházkerületünk nagy tudású és belátó közgyűlése, csupán az adott ösztönt, mintegy, ez indítványra, hogy mi is, kicsiny részei a nagy egésznek, érezzük a rohamosan szaporodó anyagi terhek gondját, súlyát és azt is látjuk, hogy ezek az anyagi áldozatok nem hoznak megfelelő ellenértéket valláserkölcsei javakban, illetve, amiket hoznak, azokat sokkal kevesebb költséggel, idővel és erővel is el lehet érni. És erről érdemes gondolkodni, törődni kicsinyeknek és nagyoknak egyaránt.

Úgy érezzük, mintha a mennyei jelenések üzenete hangzanék ma is, sőt időről-időre a gyülekezetekhez. Attól, ki igaz mértéket tart, egyének országok, népek felett s a jelen eredményeire a multból hozza elő az Őt, a ma eredményeiből mutatja az Őt!

Azon tiszta öntudattal és édes reménységgel adjuk át ezen indítványunkat, hogy a benne előterjesztett elvek gyakorlati kivitele szükséges hasznos, s egyházi közéletünkre gyümölcsöző leend

Irodalom

A metafizika feltámadásához.

Szeretnők itten Lemme programjának alapvonalait rövid kivonatban ismertetni. Azzal kezdi, hogy ő a dogmatikát azért választotta el két teljesen külön, önálló részre: *hitlanra* (Glaubenslehre, megjelent 2 kötetben 1918—19. ugyanott) és *apologetikára*, mert külön akarta kezelni ezt a két nagyságot: a *vallásos* és az *intellektuális* elemet, melyeknek

összezavarása, vagy egyiknek a másik miatt való elhanyagolása már annyi kárt okozott. Ahol a vallás lényegét *fogalmakban* látják, ott a racionalismus nyomorúságos, esenevész „értelmi hite“ áll elő (skolasztika, kath. teológia, Wolff-féle filozófia). Ahol pedig az intellektualismus elleni jogosult buzgalom odáig vezet, hogy a vallást az értelmi meggyőződéstől és a gondolkodástól teljesen elkülönítik, ott megint csak egy beteges állapot következik be, egy fajtlája az anachoretizmusnak: az ember elvonul a keresztyén igazságért vívott szellemi küzdelemből, átengedi a teret a világ céltalan igazságkutatásának, mely pedig Sokrates óta még mindig kénytelen volt nemtudását bevallani, és csüggedt ismeretpresszimizmussal visszavonul érzelmi vagy akarati életének ápolásához. Kérdezhetnők, hogy melyik az ártalmasabb jelenség a keresztyénség történeti fejlődésében: az észigazság racionalismusa, mely a történelmi keresztyénség szétrombolásához vezet, vagy pedig a történeti pozitivizmussal (historicismus), mely a vallásos élet s az igazságmegismerés között minden fonalat elszakít? A szisztematikus teológiának, hogy a racionalismus egyoldalúságai által okozott zavarból kijusson, nincs más útja, mint *praktikus kegyes-séget és theoretikus igazságmeggyőződést* pontosan megkülönböztetni. Szükséges, hogy a vallásos tapasztalást, mely az érzelmi élet körébe tartozik, s az igazságmegismerést, mely az objektív tudat tartozéka, egymástól elválasszuk. Ezért kell külön tárgyalni a hittant és az apologetikát. *Amaz* egyszerűen tani kifejezést ad a vallásos tapasztalás érzelmi tartalmának, de nem ad feleletet az objektív igazságmegismerés kérdésére, vagyis az ész azon kérdésére, miként függ össze a vallásos tan minden egyéb dolgokról való objektív ismeretünkkel? *Emez* pedig éppen ezt a feleletet akarja megadni, a teljes világmegismerést magában foglaló *világnézet* kidolgozásával, vagyis a keresztyén vallás *metafizikai tartalmának* kifejtésével.

Úgy az érzelem-, mint az akarathéologia irrationalismusa ellentétben van Krisztussal, aki magát nemcsak útnak és életnek, de *igazságnak* is nevezi, aki azt mondja, hogy Ő az *igazság* Királya, aki azért jött a világra, hogy bizonyosságot tegyen az *igazságról* (János 18, 37.), akiről Pál azt mondja, hogy Őbenne van a bölcseségnek és *ismeretnek* minden kincse elrejtve (Kol. 2, 3.). Hogy az irrationalismus álláspontján a vallás *igazsága* esendő — mondja Lemme — ez úgy Schleiermachers-nél, mint Ritschl-nél teljesen világos. Egyetlenegy életképes magasabbrendű vallás sem mondhat le az igazságra való igényéről, legkevésbé az *abszolutság* igényével fellépő keresztyénség. A vallás igazsága pedig *világnézetben* vetődik szét. A nagy vallások világnézete különböző, mert a világnézet mindig a vallásos élmény minősége szerint alakul. És a világvallások versenyé nem-

csak az érzelmi tartalom és az erkölcsi erő fennsőbbiségéért, hanem a világnézet fennsőbbiségéért is folyik. Napjaink szellemi küzdelme is a világnézet területén rombol.¹⁾ Ezért lehetetlen lemondani a theológiában a világnézet tudományáról: az apologetikáról. A világnézet pedig racionális, metafizikai megalapozást és kiképzést igényel. Ezért teljesen jogosulatlan a ker. theológiában a metafizika iránti ellenszenv. Mintha lehetne vallás — metafizika nélkül! Hiszen a vallás lényegében nem más, mint az öntudatnak metafizikai síkba való állása. Ezért kell örömmel üdvözölni azt is (jöllehet, tisztában kell lennünk vele, hogy a filozófiai metafizika fölújulása a keresztyénség és a pusztaság közötti ellentétet inkább növelni, mint csökkenteni fogja), hogy napjainkban a filozófiai munkálkodás is, a Kant-i kritizmus formai egyoldalúságát odahagyva, ismét a metafizika felé fordul. A szenzualisták, empiristák és pozitivisták gyűlölete egyképen irányul a metafizika és a vallás ellen. Tény, hogy sok filozófusnál találunk metafizikát, akik azt formailag elutasítják; mert mihelyst valaki az empirikus kutatás tényeit túlhaladja és konstruktív úton világnézetet épít ki, akkor már ő is metafizikus (ez az eset pl. Häckel materializmusánál). De mégis más, ha valaki elvileg elutasítja egy, az érzékek és tények körét meghaladó világnézet lehetőségét és szükségképeniségét, — vagy ha valaki elismeri azt, hogy a transcendentális világösszefüggésről szóló elmélet teljességgel mellözhetetlen. Ebben a vonatkozásban tehát a filozófiai idealizmus újabb megerősödése haladást jelent.

(Folytatjuk.)

Szele Miklós.

Papp Lajos: A szentesi református egyház múltjából. Történeti korrajz. A szentesi „Haladás”-könyvtár 5. száma. Kis 8° 66 lap. Szentes 1926. A szentesi nagy református egyház egyike ama keveseknek magyar református ekklesiáink között, amelyeknek vezetői közt a nemzedékek hosszú során át mindig volt gondja egyiknek vagy másiknak az egyház történelméről szóló följegyzések gondos vezetésére, folytatására, bővítésére és őrzésére. Ennek az eléggé nem dicsérhető s nemcsak helyi, de egyetemes egyházi és kulturális szempontból is rendkívül jelentős gondosságnak (amelynek legtöbb egyházunkban, még az igen nagyokban is a mereven ellenkezőjével szoktunk találkozni!) fölbecsülhetetlen értékű gyümölcse lett az a két hatalmas, fájdalom, mindmáig kéziratban fekvő dolgozat, amelyek közül a régebbi a nagyemlékű Kiss Bálinttól, Szentesnek a múlt század első felében működött historikus és akadémikus lelkipásztortól, az újabb pedig a fáradhatatlan szorgalmú Papp Lajos ny. igazgató-tanító, egyházi jegyzőtől ered. E sorok írója, kinek alkalmá volt tanulmányoznia mind

a két kéziratot, jó lélekkel mondhatja, hogy azoknak publikálása minden további átdolgozás nélkül is hatalmas léptekkel vinné előre magyar protestáns egyháztörténelmi ismereteinket, különösen a belső, vallásos és erkölcsi állapotok és elváltozások ismerete terén. Nagy örömmel kell üdvözölnünk tehát már azt is, hogy ebben a csinos kis füzetben legalább egy kevés izelítőt kapunk abból a kincses gazdagságból, amely ma még, kézirat volt miatt, hozzáférhetetlen a szélesebb körök számára. A füzet egyik fejezete Gál Istvánnak, ennek az igazán nagyszabású pásztori és prédikátori egyéniségnek, 1746—1768 között szentesi lelkipásztornak életét és tetteit mutatja be; másika pedig a szentesi két templom történetét rajzolja meg; mindkettőt oly kedvesen és vonzóan, hogy le sem tudjuk tenni a kezünkől, amíg el nem olvastuk az utolsó betűig. Jellemzőn jellemzőbb, beszédesen korfestő adatok egész serege sorakozik föl a szerző egyszerű, de hű és meleg tolla alatt s lelkünk emelkedik és átizzik, amikor konkrét tényekben áll előtte a Mária Terézia korának fojtogató adminisztratív nyomán s vele szemben neves és névtelen ösöknek tetteiben megbizonyított törhetetlen és verhetetlen hithűsége. A füzethez Bösörményi Jenő lelkészelnök írt nagyon szép és nagyon tanulságos finom irodalmiságú előszót, amelyből megtudjuk, hogy a nagyértékű kiadvány az öreg templom százados évfordulója ünnepi alkalmának köszöni a létrejöttét. Bár ne kellene várnunk az egész szentesi egyháztörténelem publikálására megint további száz esztendeig! (ri.)

Halottaink

Varga Pál a tiszadobi református egyháznak 20 éven át hűséges és kiváló tanítója okt. 13-án hosszas szenvedés után, 42 éves korában elhunyt. Temetése okt. 15-én volt nagy és őszinte részvét mellett. Az Úr legyen vigasztalója övéinek!

Csáti Szabó István, a felsőzempléni egyházmegye gondnoka, 72 éves korában elhunyt. Áldás poraira!

Péter Gábor patakfalvi lelkész, 39 éves korában meghalt. Áldott legyen emlékezete!

Asztalos Ferenc berekbösörményi református tanító, működése 34-ik évében, f. év október hó 30-án, szívszélhűdésben hirtelen elhunyt. Özvegye, 4 nagykorú és 2 kiskorú árva sira. Béke poraira!

Különfélék

Az előfizetési és hirdetési díjak beküldését kérjük. — Postatakarékpénztári csekkszám: 43,916.

A reformáció ünnepe Debrecenben. Debrecen város protestáns társadalma ebben az esztendőben a megszokottnál is mélyebb átérzés-

¹⁾ v. ö. Hunzinger: Das christentum Weltanschauungskampf der Gegenwart, 1909.

sel és külső pompával ünnepelte meg a reformáció évfordulóját. A templomi istentiszteleten kívül ünnepélyeket rendeztek az iskolák és protestáns testületek. Fél 11 órakor a református tanítóképző-intézet ifjúsága rendezett ünnepélyt. 12 órakor volt a Hittanszaki Önképző Társulat ünnepélye a Gályarabok emlékoszlopánál és d. u. 5 órakor a Kollégium dísztermében, ahol dr. Lencz Géza egyetemi tanár tartott ünnepi beszédet, ugyanekkor volt az ünnepély a Kossuth-utcai református templomban, ahol gazdag műsor keretében dr. Révész Imre tartott alkalmi bibliamagyarazatot, valamint az Ispotály-templomban is, ahol dr. Varga Jenő predikált, Herpay Gábor főlevéltáros pedig a reformáció hatásáról és eredményéről tartott nagyértékű előadást. Luther fellépésének az emlékére ünnepély volt az evangélikus templomban is. A Keresztyén Ifjúsági Egyesület este 7 órakor tartotta ünnepélyét a református egyház tanácstermében, igen szép számú közönség előtt. Ünnepélyek voltak a külsőségeken is: a Homok- és Csapókerthben, valamint a Nyilas-telepen.

A reformáció emléknapiján a Kálvin-szövetség, Luther-szövetség és Bethlen Gábor-szövetség együtt rendeztek nagyszabású ünnepet a fővárosi vigadóban, melynek hatalmas terme annyira megtelt érdeklődőkkel, hogy az ünnepélyre igyekvők közül igen sokan az utcán maradtak, pedig idejében gondoskodás történt, hogy a közeli evangélikus templomban parallel ünnepély legyen. Az ünnepélyt gróf Ráday Gedeon nyitotta meg, míg az ünnepi szónok Baltazar Dezső püspök volt, aki Szentestől, ahol a templom jubileumi ünnepén vett részt, autóbillal ment erre az ünnepre Budapestre.

Tisza István sírjához évről-évre elzarándokolnak azok a hódolói, akik az ő szellemének diadalától várják Magyarország feltámadását. Ebben az évben a Tisza-emlékbizottságot Herceg Ferenc vezette, aki a sírbolt előtt nagy-szerű beszédet mondott a magyar nemzet szörnyű átkáról, arról, hogy legnagyobb fiai ellen támad. A debreceni tudományegyetem koszorúját Kun Béla egyetemi tanár tette le, néhány szóval. A debreceni kettős honvédhuszárok részéről dr. Kölcsey Sándor hozott koszorút. Azután a vármegyékre került a sor, amelyek közül egy sem maradt el. De néhány város is küldött koszorút, valamint — természetesen — Geszt község. A sok koszorú elhelyezése után felhangzott a sírboltban a 90-ik zsoltár hangja, majd Szabó István esperes szívből szóló s mindenkit megható imádsága után elénekelte a gyülekezet, hogy: „Nincs már szívem félelmére...” és azután eloszlott. A küldöttségek a Tisza-uradalom vendégei voltak. Erről az ünnepről pedig nekünk nemcsak azért kell megemlékeznünk, mert Tisza István a tiszántúli kálvinisták közt volt leginkább otthon, hanem azért is, mert tapasztalni lehet, hogy Tisza István még holta után is javunkra van. Egy pár nagynevű római

katholikus urat láttam a buzgó zsoltáréneklés hatása alatt erősen törülgetni a szemét s egy harmadik meg is mondta, hogy milyen jó az, ha római katolikus ember részt vesz egy ilyen református istentiszteleten. Közelebb hoz bennünket hozzátok — mondta s hallatszott a hangján, látszott a nézésén, hogy csakugyan közelebbhozottának érezi magát.

Gróf Degenfeld József egyházkerületi főgondnokunk egészségi állapota annyira javult, hogy elhagyta a Pajor-szanatóriumot. Budapestén várja teljes egészsége visszatértét; amit az egész protestáns magyar társadalom szívből kíván egyházi életünk nagyérdemű agg vezérének.

Lelkészbeiktatás. Meleg szeretettel és bizalommal iktatták be október 24-én, Sátoraljaújhelyben Kiss Ernő alsózempléni esperest lelkészi állásába. A beiktatást Forgács Gyula és Bernáth Aladár tanácsbírák végezték, mely után Kiss Ernő tartotta meg beköszöntő beszédét. Ezután üdvözlések következtek az egyház, a Nőegylet és a különböző testületek részéről, melyekre az új lelkész külön-külön válaszolt. A szép ünnepség a Himnusz eléneklésével ért véget. Az Isten legyen az új pásztorral új munkamezején is.

Templomszentelés Örkényben. Október végén szentelte fel az örkényi református egyház templomát. A szentelőbeszédet dr. Ravasz László püspök tartotta, melyet úrvacsoraosztás követett.

A MEKDSz. debreceni osztálya megkezdte ez évi építő munkásságát. Bibliakör van a teológusok és bölcsészek részére és külön az orvostanhallgatók számára és a középiskolások részére, míg a Pallagon a Gazdászok Körében Dancsházy Sándor lelkész vezet igen látogatott bibliakört.

Templomszentelés. A szatmárnémeti református egyház október 31-én tartotta templomszentelési ünnepét. D. e. 10 órakor istentisztelet volt, melyen Sulyok István püspök mondott ünnepi beszédet és áldást.

A debreceni Tisza István Tudományegyetem Hittudományi Karára jött Andre Lang francia theologus tanulmányait tovább folytatni. A világháború óta első francia hallgató Debrecenben.

Október 31. Szentesen. A szentesi presbiterium a reformáció emléknapiján rendezte a szentesi nagytemplom százszentendős jubileumát. Ezen az örömnünnepen részt vett dr. Baltazar Dezső püspök is. Délelőtt 9 órakor hálaadó istentisztelet volt a nagytemplomban. Imádkozott Harsányi Pál esperes, predikációt tartott dr. Baltazar Dezső püspök. Istentisztelet után díszgyűlés volt a templomban az egész gyülekezet színe előtt. Az Isten áldja meg a gyülekezetet, őrizze a vezetőket, oltalmazza a templomot, hogy benne hirdettessék az ő ígéje nemzedékről-nemzedékre.

Szeretelvendégség. A debreceni theológusokból és tanítóképző-intézeti növendékekből alakult „Gyakorló gyülekezet” október 31-én, este, a Kollégium tápintézeti helyiségében, a lelkész és a tanító jó viszonyának és testvéri érzületének kiépítésére szeretelvendégséget tartott. Ez is egyik alkalom volt ahhoz, mely arra van hivatva, hogy megismertesse a közelebb hozza egymáshoz azokat, akik annak idején egymás oldala mellett fognak fáradni az Isten országa és csonka hazánk építésén.

A „Közlöny”, a magyar református theológus ifjúság hivatalos lapja, megjelent. Szeretettel hívjuk fel olvasóink figyelmét az LVII. évfolyamos lapra, mely nemcsak a theológus ifjúságnak, de az egész protestáns társadalomnak legrégebbi lapja. Megrendelés a Közlöny szerkesztőségéhez Debrecen, Kollégium, küldendő.

A pápai theológiára 1926—27. tanév első felére 52 hallgató iratkozott be és pedig 12 első, 15 másod-, 13 harmad- és 13 negyedéves. Közülük kettő nő.

Kántorválasztás. A hajdúszoboszlói református egyház kántori állására Iványi Antal máramaroszigeti kántor és zenetanár választott meg. Az ócsi református gyülekezet Mohácsi László tanítót választotta kántorává. Isten áldása legyen az új kántorok működésén.

A szigetvári református egyházközség megalkulása a napokban ment végbe. A lelkészi javadalom is biztosított és így rövid időn belül rendes pásztorra lesz a gyülekezetnek. Szigetvárnak a XVI. században két református lelkésze volt, de az ellenreformáció a református egyházat elseperte. Az új református örölmásra Isten gazdag áldását kérjük.

Hítvédelmi szakosztály előadása. A Debreceni Kálvinisták Templomegyesülete november 5-én tartotta rendes havi hitvédelmi szakosztályi ülését. Előadó volt Hegedűs Kálmán segédlelkész.

Új református gyülekezeti lap jelent meg a „Solti Reformátusok Lapja” címen. Az új lap havonként jelenik meg Solton, Molnár Lajos h. lelkész szerkesztésében.

Vallásoktató lelkészek figyelmébe. Az országos segélyalapra esedékes 50.000 K és a folyó évi tagdíjak beküldését tisztelettel kéri Sipos Imre pénztáros, Debrecen (Kálvin-tér 7), központi lelkészi hivatal.

Bartsch József tanítóképző-intézeti tanár emlékezete. A debreceni református tanítóképző-intézet tanárkara és ifjúsága az intézet nagy reményekre jogosított, 33 éves korában elhunyt tanára, Bartsch József sírját emlékkövel jelölte meg. Az emlékkő felállítása alkalmával az ifjúság november 2-án tanáraival együtt kivonult a Péterfia-utcai temetőbe, ahol a tanulók éneke után dr. Varga Jenő vallás-tanár magas szárnyalású imában emlékezett

meg a korán elhunyt tanárról s arról a veszteségről, amely az intézetet halálával érte. (Szeretnénk megkérdezni a református tanítóképző-intézet igen tisztelt tanári karától, hogy az emlékkő leleplezés ünnepét miért tették éppen november 2-ára? Szerk.)

A szentkirályi templom fennállásának 25 éves jubileuma volt vasárnap, október 17-én. Az istentiszteleten Kovács Zoltán helybeli lelkész mondott imádságot, Muraközy Gyula kecskeméti lelkész prédikált és dr. Hetesy Kálmán lelkész a templomépítés történetét olvasta fel. Az ünnepélyt közeled követte.

Lelkészcseréltetés. A kisigmándi református gyülekezet egyhangú meghívással lelkészévé választotta Lőke Sándor neszemlyi s-lelkészt, aki ezidőszereint súlyos betegen fekszik Budapesten. Az ifjú lelkész felgyógyulását kívánva, jövő működésére Isten áldását kérjük.

Állami gépjárművezetői (soffőr) tanfolyam nyílik meg a m. kir. technológiai és anyagvizsgáló-intézet keretében november hó 22-én, este fél 7 órakor. Beiratás november hó 15—16-án, d. e. 12—1 és d. u. 5—7 óráig az igazgatósági irodában (Budapest, VIII., József-körút 6. I/8.), hol részletes Tájékoztató is kapható.

A szerkesztésért és kiadásért felelős a laptulajdonos:

Dr. KUN BÉLA.

A városi és egyházkerületi nyomdavidallat 1925. évi zárszámadásából:

Vagyon:	
Pénztár-számla	60.255.502,53
Előleg-számla	15.925,862.—
Debr. Első Takp. folyószámla	1.547.395,079.—
Értékpapírszámla	1.000,000.—
Város nagyköcs. annuitás-számla	563.238,000.—
Ingatlan-számla	2.028.888,455.—
Felszerelés-számla	3.855.399,539.—
Méliusz folyószámla	1.785.918,160,15
Könyvkötészet folyószámla	159.729,489.—
Város nagyköcs. élszám.-számla	2.590.559,000.—
Lakás, irodaberend., szerszámok	12,500.—
Fogatberendezés	12,500.—
Adósok-számla	552.322,201.—
Árúeltár szerint	3.216.403,609.—
	Összesen 16.377.059,896,68
Teher:	
Debrecen város tőke-számla	1.305.000,000.—
Egyházkerület tőke-számla	1.305.000,000.—
Debrecen város háziptr.-számla	55.068,000.—
Egyházkerület pénztár-számla	55.068,000.—
Tőketartalék-számla	854.669,757,92
Értékesökk. és felújít. tart.-alap	117.685,759,76
Orsz. ref. lelk. egyf. folyószámla	105.000,000.—
Egyházkerület svájcji frank köcs.	450.000,000.—
Város svájcji frank köcsön	403.657,140.—
Város nagyköcsön számla	11.437.444,000.—
Debrecen város folyószámla	1.000,000.—
Hitelezők-számla	116.303,123.—
Jutalék-számla	2.800,000.—
Nyereség	168.364,116.—
	Összesen 16.377.059,896,68

Kun József késműves és műköszörüs, Debrecen, Széchenyi utca 1. sz.

Nyerésfelosztás :

Nyereményjutalék-számla	37.040,103.—
1925. évi jutalékért	
Városi házipénztár-számla	32.831,003.—
1925. évi nyeremény részesed.	
Egyházkerület pénztár-számla	32.831,003.—
1925. évi nyeremény részesed.	
Tőketartalék-számla ; 1925. évi nyereségből tartalékolás	65.662,007.—
Összesen	168.364,116.—

Debrecen, 1925. december 31.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomdavidallata. Dózsa s. k.

1469—1926. gh.

Az egyházkerületi közgyűlés 151—3/1926. sz. határozatával vett megbízás alapján közzéteszi :

Debrecen, 1926. november 4-én

Varga Pál,
egyházkerületi számvevő.**A városi és egyházkerületi nyomdavidallat 1926. évi költségvetése :**

Nyomda :	Szükséglet:
Állandó személyzet évi fizetése	447.443,400.—
„ „ családi pótl.	26.316,000.—
„ „ fialletménye	10.710,000.—
„ „ lakbére	38.148,000.—
Irodaszemélyzet fizetése	54.000,000.—
Műszaki és segédm. személyzet. fiz.	1.207.195,672.—
Olaj, festék	272.000,000.—
Fűtés, világítás, hajtóerő	335.421,450.—
Adó, illetékek	550.000,000.—
Vegyes üzleti költség	169.882,821.—
Kamatok	1.050.000,000.—
Fogattartási költség	35.000,000.—
Papirszükséglet	3.000,000,000.—
Könyvkötészet :	
Könyvkötészeti szem. fizetése	1.008.247,308.—
Könyvkötészeti anyagok	800.000,000.—
Fűtés, világítás, hajtóerő	75.000,000.—
Kamat	225.000,000.—
Vegyes költség!	15.000,000.—
Méliusz-könyvkereskedés :	
Személyzet fizetése	229.800,000.—
Árukra	1.500.000,000.—
Helyiségbér	77.668,500.—
Fűtés, világítás	12.081,420.—
Vegyes költség	36.085,429.—
Kamatok	225.000,000.—
Nyeresség	1.800.000,000.—
Összesen :	13.200,000,000.—

	Fedezet.
Nyomdánál árú számlán	8.200,000,000.—
Könyvkötészetnél árú számlán	2.500,000,000.—
Méliusznál árú számlán	2.500,000,000.—
Összesen :	13.200,000,000.—

1469—1926. gh.

Az egyházkerületi közgyűlés 151—3 1926. sz. határozatával vett megbízás alapján közzéteszi :

Debrecen, 1926. november 4-én

Varga Pál,
egyházkerületi számvevő.**Pályázat**

hirdettedik a kenderesi református elemi iskolánál egy segédtanítói állásra a f. iskolai év folyamára azzal, hogy a helyettes az állás végleges megüresedése esetén a jövő iskolai évre rendes tanítónak megválasztathatik. Javadalom: az állam által helyettes-tanító részére megállapított fizetés s a szabadságon levő tanító lakásából egy bútorozatlan szoba. Kötelessége a lelkész és kántor helyettesítése és az V—VI. vegyes osztályok tanítása mellett, belmissziói munkában, vasárnapi iskola vezetésében, ifjúsági egyleti munkákban segédkezés, énekkar szervezése és vezetése. Pályázatok vála-zbelyeggel felszerelve f. évi nov. 11-ig iskolaszéki elnökhöz adandók be. Állás azonnal elfoglalandó.

Pályázati hirdetmény.

A lemondás folytán megüresedett *tiszafüredi* önálló orgonista-kántori állásra pályázatot hirdetek. Javadalom: 1. Lakás természetben. 2. 41 q búza és 12 q rozs, illetve annak helyi forgalmi értéke havi előleges részletekben. 3. 1/2-öl puhafa és 100 kéve fűzröze. 4. Temetési stóla. Kötelessége a templomi és temetési isteniszteleteken az éneket vezetni, gyülekezeti, ifjúsági és gyermekkarokat szervezni és vezetni, presbitérium utasítása szerint lelkésznek a belmissziói munkában segédkezni. Pályázati határidő 1926. november 13. Énekpróba november 14. Kérvények református lelkészi hivatal címére (Tiszafüred, Heves vm.) küldendők. Kelt Tiszafüreden, 1926. okt. 29. *Létay Menyhért*, református lelkész.

**NEM REKLÁM,
HANEM VALÓSÁG**

TELEFON:

13-35.

21-52

hogy dús választékban gyönyörű szabású
férfi- és fiú ruhák olcsó árban a

TELEFON:

13-35.

MAGYAR RUHAIPAR**DEBRECEN LEGNAGYOBB FÉRFI és FIÚ RUHAÁRÚHÁZÁBAN****PIAC-UTCA II. SZ.** (közvetlen a Bika-szálló alatt) **szerezhetők be.**

Pályázat.

A nagyhalászi református egyháztanács a nyugdíjazás folytán megüresedett II. sorszámú tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: Lakás: 3 szoba, konyha, kamara és mellék-helyiségek. Kertvátság. A mindenkori kezdő-fizetésnek 70%-a, mint helyi hozzájárulás, az egyház pénztárából. Törvényes államszegély. — Kötelessége: A reábizott osztály, vagy osztályok — jelenleg a IV. vegyes osztály — vezetése, ism. tankötelesek tanítása, a lelkész és org. kántor helyettesítése, belmissziói tevékenykedés. — Megválasztott tanító a református énekkarnak kötelezett tagja. — Pályázati kérvények Rácz Géza református lelkész címére küldendők. — Határidő 10 nap. B) listások, menekültek egyenlő minősítés mellett előnyben részesülnek. — Állás választás után azonnal elfoglalandó. — Válaszbélyeg.

Református Egyháztanács.

FONCIÈRE ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ INTÉZET
 DEBRECENIVEZÉRÜGYNÖKSÉGE

úgyis mint a TISZÁNTULI REF. EGYHÁZKERÜLET
 HIVATALOSAN SZERZŐDÖTT biztosító intézete.

ELFOGAD:

tűz-, jég-, baleset-, szavatossági-, betörés-
 ses-lopás-, szállítmány- és élet-biztosítá-
 sokat a legelőnyösebb feltételek mellett.

><

30—52

Lelkészeknek, tanároknak, tanítóknak, presbite-
 reknek és egyháztagnak a főtiszteletű és méltó-
 ágos egyházkerületi E nőkséggel történt meg-
 alapodás alapján külön kedvezmények.

Debrecen, Piac-u. 61. sz., II. emelet.

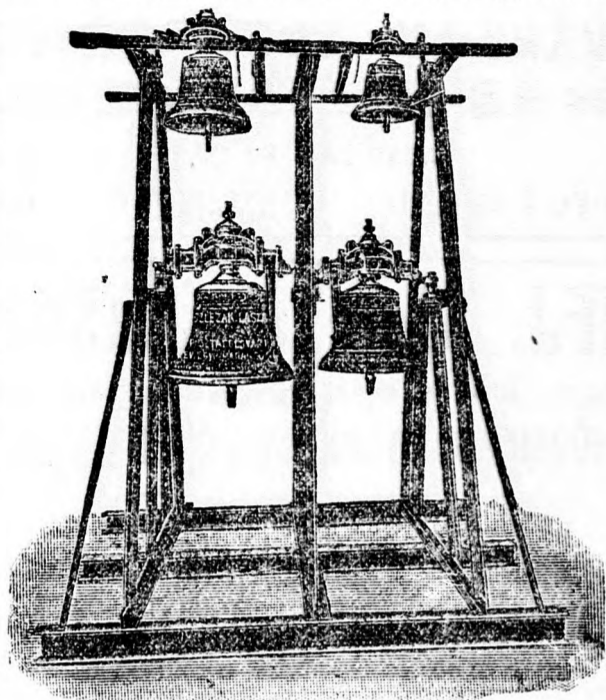
Debreczeni István
 órásmester Debrecen, Péterfia-u. 8.

Speciális órák javítása
 Mindennemű órákraktára

SZLEZÁK LÁSZLÓ

harang-ércöntőde, harangfelszerelés és haranglábgyár
 BUDAPEST, VI, FRANGEPÁN-UTCA 77. SZ.

(Saját házában). A nyugati pályaudvartól induló BUR vasúti „ÓR-
 HÁZ” megállóhely A) B) C) J) kocsikkal. Telefon: Lipót 913—53.

Az 1900. évi párizsi világ-, 1921. és 1923. évi vas- és gépipari kiállításon
 aranyéremmel kitüntetve. Számos egyházi elismeréssel és az 1925. Orsz.
 Kézművesipari Társulat versenyén a m. kir. korm. díszoklevélvel kitüntetve
 és az 1926. évi kézműipari kiállításon a m. kir. kormány által
 díszoklevéllel kitüntetve.

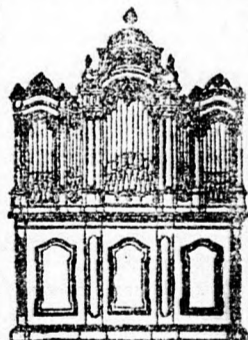
FITTLERSÁNDOR

orgona és harmónium gyára
 Pesterzsébet, Határ-ut 20.

Készít:

Új Orgonákat,
 Orgonasípokát,
 iskolai és templomi
 Harmóniumokat.

Javítások gyorsan, szak-
 szerűen mérsékelt áráért
 Árjegyzék ésköltségvetés díjtalan

ALAPÍTTATOTT 1910-BEN

„DANKÓ” Temetkezési Vállalat

(Tulajdonos: EKLI JÓZSEF.)

DEBRECEN,

Telefon: nappal 322.

KOSSUTH-U. 6. SZÁM.

Telefon: éjjel 66. sz.

M. kir. Tisza István tudományegyetemi klinikák, Állami gyermekmenhely, Honvédkórház, Református ápolda,
 Debrecen szabad királyi város szállítója.

TELEP ÉS KOPORSÓGYÁR: DOMB-UTCA 16. SZ.,

hol éjjel is a gyászoló közönség rendelkezésére állunk.

Olcsó árak. ♦ Szolid kiszolgálás. ♦ Előnyös fizetési feltételek. ♦ Temetéseket vidéken is vállalunk.

KARDOS LÁSZLÓ

DEBRECEN, KOSSUTH-U. 9

VÁSZON—FEHÉRNEMŰ
és KELENGYE szaküzlet.

ALAPÍTÁSI ÉV 1831. 1—4

KIVALÓ ANYAGOK! — HATÁROZOTT ÁRAK

IFJ. SZÁNTÓ JÓZSEF

papi-, úri- és egyenruhakészítő szabó cég
HÓDMEZŐVÁSÁRHELY, FŐTÉR (SARJÁT HÁZ)

Számos elismerőlevél művészi, jó munkáért.
Éremkitüntetések különböző kiállításokról.

Legcélszerűbb ajándék lelkész urak részére a palást.

Cégem eddig 5000 palástot szállított s munkáért a legnagyobb haszon és jutalom az elismerőlevelek voltak. Kérem a meggyesületek hasonló ajándékrendeléseit.

Tisztelettel IFJ. SZÁNTÓ JÓZSEF, az „ORLE” szabója.

T. SZÁNTÓ JÓZSEF úrnak
HÓDMEZŐVÁSÁRHELY.

Ref. egyházközségünk előjárósága fiatal s.-lelkészünket, ki ideiglenes kiküldetésének ideje alatt a hívek szeretetét nagy mértékben megnyerte, közelebbi eltávozásakor emlékül egy papi palásttal akarja megajándékozni. Az egyházi lapokból értesültünk, hogy uraságod ref. papi díszruhák és palástok szolid kiállításával a lelkészek tetszését és meglegedését vívta ki. Ezért felkérem, szíveskedjék engemet lehetőleg postafordultával értesíteni, körül-belül 100 korona elegendő volna-e egy szebb palástért. Még csak arra kérem, szíveskedjék figyelembe venni, hogy a palásttal egy jeles képzettségű, nemes ambícióju, általánosan kedvelt kezdő fiatal pap érdemeit óhajtjuk jutalmazni. Vagyis inkább ezzel is arra serkenteni, hogy magát tovább képezze, fejlessze. Éppen azért óhajtanók, hogy az ilyen ajándéktárgynak alkalmas legyen úgy minőség, mint kiállítás tekintetében.

Besztercén (Erdély) 1909 szept. 15-én.

Szíves üdvözléssel: *Ráduly János*, presbiter.

T. SZÁNTÓ JÓZSEF úrnak
HÓDMEZŐVÁSÁRHELY.

Készséggel sietek kijelenteni, hogy az Ön által szállított palásttal ifju lelkészünknek nagy örömet szerezünk.

Fogadja szép munkájáért az előjáróság teljes elismerését.

Tisztelettel. *Ráduly János*, presbiter.

T. SZÁNTÓ JÓZSEF szabó mester úrnak
HÓDMEZŐVÁSÁRHELY.

Alulírott, Szántó József úrral egy papi reverendát készítettem és azzal meg vagyok elégedve.

Debrecen, 1909 ápr. 24.

Hazafias tisztelettel: *Erőss Lajos*, ref. püspök

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

*

A háztartás, mezőgazdaság és ipar körébe vágó

összes vasárú

állandó nagy raktára.

Telefon 6.

MOST MEGJELENT

egyházi-, irodalmi

könyvujjdonságok:

Czeplédy Sándor: Sylvester bibliai kézikönyve	K	3,000.—
Czeplédy Sándorné: Szent fogadástétel (Konfirmációi emlék)	"	4,500.—
Czeplédy Sándor: Követlek uram	"	6,000.—
Gyülvésvi István: Én vagyok az út (Egyházi beszédek)	"	18,000.—
Hastings: A mintakép	"	50,000.—
Herpay Gábor dr.: Nemes családok Hajdúvármegyében	"	100,000.—
Fioretti di San Francesco: Assisi szent Ferenc kis virágos kertje. (Fordította: Tormay Cecilia)	"	22,500.—
Kesztyűsné Balogh Margit: Te benned bízunk (Történelmi kis regény	"	6,000.—
Kesztyűsné Balogh Margit: Lélekrablás	"	3,000.—
Kováts Tibor tanár: Karénekeskönyv (Zsoltárok és dicséretes a magyar református egyházi énekkarok számára)	"	45,000.—
Makkai Sándor: Aratás (Előadások, Ecclesia, Militans Beszédek, Feltámadunk. Művészet és Irodalom)	"	85,000.—
Ravasz László: Emberélet útjának felén	"	125,000.—
Révész Imre: Mennyei nász-dal	"	25,000.—
Szabó Dezső: A magyar protestántizmus problémái	"	12,500.—
Uray Sándor: Lelkészi szolgálati napló (Minden református lelkésznek nélkülözhetetlen)	"	50,000.—
Vásárhelyi János: Megvigasztaltatva—vigasztalni	"	87,500.—
Vass Vince: Baptisták, Nazarénusok, Methodisták, Üdvhadsereg, Adventisták, Nemzetközi Bibliatanulók	"	18,000.—
Vass Vince: Jókai kálvinizmusa	"	5,000.—
Záhorszky János: Bibliaolvasó kalauz (Nyolc hétre napi jegyzetekkel)	"	4,800.—

MÉLIUSZ KIS KÖNYVTÁRA. Szerkeszti Uray Sándor.
A 10 füzet együtt 45.000 korona.

A fenti művek kaphatók és megrendelhetők a

„MÉLIUSZ”

könyv-, papír-, írószer- és
zenemű kereskedésében

Debrecen, Ferenc József-út 26.

TELEFON: 2-70.

◊ Postai megrendeléseket pontosan és azonnal expedíálunk. ◊